

دستور جلسه

عنوان: پیگیری استفاده از ظرفیت تهاتر نفت با بدهی دولت به بخش خصوصی (موضوع بند (ی) تبصره ۱ قانون بودجه سال های ۱۳۹۸، ۱۴۰۰، ۱۴۰۱ و بند و تبصره ۱ قانون بودجه ۱۳۹۹)

مرجع طرح موضوع: دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی (پیگیری مصوبه صد و دهمین جلسه شورا) و کمیسیون انرژی اتاق ایران

تاریخ برگزاری جلسه: ۱۴۰۱/۰۸/۲۴

با توجه به انباشت بدهی های دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی، در قوانین بودجه سال های اخیر، همواره احکامی برای تسویه بدهی های قطعی دولت به این اشخاص یا از طریق انتشار اوراق بدهی (اسناد خزانه) و ارائه به ایشان یا از طریق تهاتر با مطالبات دولت از آنها در نظر گرفته شده است. بخش مهمی از اجرای این احکام در حوزه اسناد خزانه و اسناد تسویه خزانه در مورد بدهی های دولت به بخش خصوصی و بانک ها و بانک ها به بانک مرکزی به عنوان ساز و کار تهاتر زنجیره ای بدهی های دولت، بخش غیر دولتی و یا پرداخت بدهی قطعی در قوانین بودجه صورت پذیرفته است. با تحریم های نفتی و عدم امکان فروش نفت به اندازه قبل از تحریم، لاجرم بخش مهمی از تولید نفت کشور قابلیت تبدیل به درآمد برای دولت و استفاده در بودجه دولت برای پرداخت هزینه های کشور را نداشت در حالی که این نفت تولیدی با ارزش فراوان بزرگترین حجم معامله کالایی در جهان را به خود اختصاص داده است و لذا به عنوان یک دارایی این قابلیت را دارد که برای پرداخت بدهی های انباشته دولت از آن بهره برد. در راستای استفاده از این ظرفیت در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ در بند (ی) تبصره ۱ مصوب شد:

ی - به دولت اجازه داده می شود پس از گردش خزانه و پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی تا مبلغ چهارصد هزار میلیارد (۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از خالص بدهی های قطعی خود به اشخاص حقیقی، حقوقی، تعاونی و خصوصی که در چهارچوب مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۷ ایجاد شده و همچنین اجرای تکالیف این قانون را از محل تحویل نفت خام به این اشخاص براساس قیمت بورس انرژی یا قیمت منطقه ای تسویه کند. مقدار نفت خام تحویلی، مازاد بر سقف تعیین شده در بند «ب» این تبصره است.

پس از ابلاغ قانون بودجه ۱۳۹۸ تلاش های متعددی از سوی برخی فعالین بخش خصوصی و همچنین مسئولان دستگاه اجرایی برای بهره مندی از این فرصت قانونی به عمل آمد اما اجرایی شدن آن با توجه به جدید بودن و نبود سازو کار معین برای پیشبرد آن چه از لحاظ فنی و چه از لحاظ مالی و حسابداری دولت با موانع روبرو شد به عنوان مثال مدیرعامل شرکت مادر تخصصی برق حرارتی با بیان اینکه ساز و کار تأمین مالی ساخت نیروگاه ری دچار مشکل است، اعلام کرد: نخستین قرارداد تهاتر نفت خام در برابر اجرای پروژه هنوز روی میز است و ساز و کار آن ابلاغ نشده است.

در قانون بودجه ۱۳۹۹ نیز در بند و تبصره ۱ مصوب شد:

و- دولت مکلف است از طریق شرکت ملی نفت ایران در صورت درخواست دستگاه های اجرایی ذی ربط تا مبلغ نهصد هزار میلیارد (۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از خالص بدهی های قطعی خود به اشخاص حقیقی، حقوقی، تعاونی و خصوصی که در چهارچوب مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۸ ایجاد شده و همچنین اجرای تکالیف این قانون از جمله پرداخت تعهدات مربوط به طرح های عمرانی را از محل تحویل نفت خام به این اشخاص براساس قیمت بورس انرژی یا قیمت منطقه ای، تسویه و از طریق منابع و مصارف عمومی دولت و براساس جدول شماره (۲۱) این قانون با خزانه داری کل اعمال حساب کند. اجرای این حکم، منوط به اجرائی شدن سقف تعیین شده در بند (ب) این تبصره نیست و مازاد بر سقف مندرج در بند مذکور است. همچنین در صورت تقاضای اشخاص حقیقی، حقوقی، تعاونی و خصوصی دارای انواع اوراق مالی اسلامی با سررسید زودتر از خردادماه سال ۱۴۰۰، تا سقف یکصد و پنجاه هزار میلیارد (۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از طریق تحویل نفت خام صادراتی به این اشخاص به میزان ارزش اسمی اوراق با قیمت بورس انرژی تسویه نماید.

متناسب با میزان استفاده از ساز و کار این بند، معادل بیست درصد (۲۰٪) جهت پرداخت سهم صندوق توسعه ملی و چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) به عنوان سهم شرکت ملی نفت ایران، حواله تحویل نفت قابل انتقال به غیر در اختیار آنها قرار می‌گیرد. مابه‌التفاوت سهم بیست درصد (۲۰٪) مذکور تا سهم قانونی سی و شش درصد (۳۶٪) صندوق توسعه ملی از تهاتر صورت گرفته به عنوان بدهی دولت به این صندوق ثبت و به میزان سهم شرکت ملی نفت ایران، بدهی‌های این شرکت به بانکها به عنوان بدهی دولت به این بانکها منظور می‌شود.

آیین‌نامه اجرائی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارتخانه‌های نفت، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، امور اقتصادی و دارایی و صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

آیین‌نامه اجرایی نیز در تاریخ ۱۳۹۹/۰۴/۱۵ به شماره ۳۹۱۲۸/ت ۵۵۷۷۲۵ به تصویب هیئت وزیران رسید.

همچنین قانونگذار در سال ۱۴۰۰ در بندی تبصره ۱ قانون بودجه تصویب نمود:

ی- دولت مکلف است از طریق شرکت ملی نفت ایران در صورت درخواست دستگاه‌های اجرائی ذی‌ربط تا مبلغ نهصد هزار میلیارد (۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از خالص بدهی قطعی خود به اشخاص حقیقی، حقوقی، تعاونی، بنیاد مستضعفان، ستاد اجرائی فرمان امام (ره) و بخشهای خصوصی که در چهارچوب قوانین تا پایان سال ۱۳۹۹ ایجاد شده و همچنین اجرای تکالیف این قانون از جمله پرداخت تعهدات مربوط به طرح‌های عمرانی، دفاعی و هسته‌ای از محل تحویل نفت خام و میعانات گازی صادراتی به این اشخاص براساس قیمت روز صادراتی شرکت ملی نفت ایران تسویه و از طریق منابع و مصارف عمومی دولت و براساس جدول شماره (۲۱) این قانون با خزانه‌داری کل کشور، اعمال حساب کند.

اجرای این حکم منوط به اجرائی شدن سقف تعیین شده در بند (ب) این تبصره نیست و مازاد بر سقف مندرج در بند مذکور است. همچنین در صورت تقاضای اشخاص حقیقی، حقوقی، تعاونی و خصوصی دارای انواع اوراق مالی اسلامی با سررسید زودتر از خردادماه سال ۱۴۰۰، تا سقف یکصد و پنجاه هزار میلیارد ریال از طریق تحویل نفت خام صادراتی به این اشخاص به میزان ارزش اسمی اوراق با قیمت روز صادرات تسویه نماید. متناسب با میزان استفاده از ساز و کار این بند معادل سی و هشت درصد جهت پرداخت سهم صندوق توسعه ملی و چهارده و نیم درصد به عنوان سهم شرکت ملی نفت ایران، حواله تحویل نفت قابل انتقال به غیر در اختیار آنها قرار می‌گیرد.

آیین‌نامه اجرائی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارتخانه‌های نفت، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، امور اقتصادی و دارایی و صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اجازه داده می‌شود از محل این بند مبلغ سیصد هزار میلیارد ریال از سهمیه نفت خام، میعانات گازی را از طریق پالایش در پالایشگاه‌های غیردولتی که نسبت به افزایش ظرفیت تولید خود اقدام نموده‌اند، به مصرف برساند.

معادل فرآورده‌های ناشی از اجرای این بند جهت صادرات آن در اختیار نیروهای مسلح قرار می‌گیرد.

در این بند و تبصره ۱ قانون بودجه ۱۳۹۹ و بند (ی) قانون بودجه ۱۴۰۰ که نسبت به سال ۱۳۹۸ به نظر می‌رسد که قانونگذار به درستی نبود ساز و کار اجرائی را مانع پرداخت بدهی به بخش خصوصی را از طریق تهاتر نفت را به عنوان مانع اجرائی شدن این راه حل شناسایی کرده است و برای آن آیین‌نامه اجرایی پیش بینی نمود که این آیین‌نامه اجرایی نیز در تاریخ ۱۴۰۰/۰۳/۳۰ به شماره ۳۴۱۷۲/ت ۵۵۸۸۶۲ در هیئت وزیران تصویب شد. اما با تصویب این آیین‌نامه نیز در پرداخت بدهی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی بخش خصوصی از طریق این بند قانونی موفقیتی حاصل نشد.

در قانون بودجه ۱۴۰۱ ساز و کار پیشنهادی برای تهاتر بدهی دولت به بخش غیر دولتی در بند (ی) تبصره ۱ بدین صورت مصوب شد:

دولت مکلف است از طریق شرکت ملی نفت ایران در خصوص برنامه تقویت بنیه دفاعی و تحقیقات راهبردی دفاعی بر اساس ابلاغ و تخصیص سازمان برنامه و بودجه کشور تا مبلغ چهار میلیارد و پانصد میلیون (۴/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰) یورو و همچنین اجرای تکالیف این قانون از جمله پرداخت تعهدات مربوط به طرح‌های دفاعی و پیشرفت و آبادانی و محرومیت زدایی از محل تحویل نفت خام و میعانات گازی صادراتی به این اشخاص بر اساس قیمت روز صادراتی شرکت ملی نفت ایران تسویه و از طریق منابع و مصارف عمومی دولت و براساس جدول شماره (۲۱) این قانون با خزانه داری کل کشور، اعمال حساب کند. متناسب با میزان استفاده از ساز و کار این بند معادل چهل درصد (۴۰٪) جهت پرداخت سهم صندوق توسعه ملی و چهارده و نیم

درصد به عنوان سهم شرکت ملی نفت پرداخت می شود.

اجرای این حکم منوط به اجرائی شدن سقف تعیین شده در بند (ب) این تبصره نیست و مازاد بر سقف مندرج در بند مذکور است. به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اجازه داده می شود از محل جزء (۱) این بند مبلغ یک میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) یورو از سهمیه نفت خام، میعانات گازی را از طریق پالایش در پالایشگاههای غیردولتی که نسبت به افزایش ظرفیت تولید خود اقدام نموده اند، پس از تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور به مصرف برساند. معادل فرآورده های ناشی از اجرای این بند جهت صادرات آن در اختیار نیروهای مسلح قرار می گیرد. آیین نامه اجرائی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارتخانه های نفت، امور اقتصادی و دارایی، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، نیرو و راه و شهرسازی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

مشخص است که در سال ۱۴۰۱ بخش مهمی از این بند قانونی نیز به پرداخت نفت برای تسویه تعهدات مربوط به طرح های دفاعی اختصاص داشت. البته با توجه به اینکه بخش مهمی از بدهی های دولت و انباشته شدن آن مربوط به حوزه پیمانکاران طرح های زیر ساختی ملی و استانی می باشد و هرگونه کاهش این بدهی و پرداخت ها در این حوزه و یا تسویه گسترده بدهی دولتی از این طریق تبعات مهمی می تواند به همراه داشته باشد که اهم آن عبارتند از: رونق تولید و کسب و کار، بهبود وضعیت بنگاه ها، توسعه سرمایه گذاری و اشتغال، بهبود وضعیت بانک ها، کاهش چشمگیر بدهی دولت به اشخاص غیربانکی و هزینه های مالی دولت، تعیین تکلیف حجم بدهی های دولت و تقویت و استحکام بانک مرکزی.

با عنایت به موارد بالا و اهمیت پرداخت تعهدات دولت به بخش خصوصی و لزوم گسترش سرمایه گذاری در طرح های ملی خصوصا طرح های صنعت برق و نفت در صد و دهمین جلسه شورای گفت و گو مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۰۶ مصوب شد: .

به منظور پیگیری استفاده از ظرفیت تهاتر نفت با بدهی دولت به بخش خصوصی، کمیته ای مشترک با حضور نمایندگان دبیرخانه شورای گفت و گو، سازمان برنامه و بودجه، وزارت نفت، وزارت نیرو و سندیکای صنعت برق و سندیکای تولیدکنندگان برق تشکیل گردد و پیشنهاد مشخص خود را تهیه و در جلسه آینده شورا مطرح نمایند.

لذا بر اساس مصوبه شورای گفت و گو دولت و بخش خصوصی دبیرخانه شورا در نظر دارد با دعوت از نمایندگان وزارت نیرو و وزارت نفت، سازمان برنامه و بودجه و تشکیل کمیته ای با حضور ایشان و سایر اشخاص از جمله تشکل های نام برده مصوبه فوق، پیگیری استفاده از ظرفیت تهاتر نفت با بدهی دولت به بخش خصوصی و رفع موانع اجرایی آن و همچنین وضعیت اجرای بند (ی) تبصره ۱ قوانی بودجه سال های ۱۳۹۸، ۱۳۹۹، ۱۴۰۰، ۱۴۰۱ را در دستور بررسی قرار دهد.